

Eliza Lubojańska

Gromadzenie i uzupełnianie zbiorów w Bibliotece Teologicznej ze środków Kurii Metropolitalnej w Katowicach

Fides: Biuletyn Bibliotek Kościelnych 1-2 (30-31), 30-49

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ELIZA LUBOJAŃSKA¹

GROMADZENIE I UZUPEŁNIANIE ZBIORÓW W BIBLIOTECE TEOLOGICZNEJ ZE ŚRODKÓW KURII METROPOLITALNEJ W KATOWICACH

Gromadzenie zbiorów jako jedno z głównych zadań każdej biblioteki wiąże się z wykonywaniem szeregu czynności wynikających z potrzeb administracyjnych oraz z konieczności różnorodnego postępowania z materiałami, w zależności od ich źródeł nabycia oraz indywidualnych zasad przyjętych w danej bibliotece. Niezależnie jednak od pochodzenia każda książka winna być odnotowana w rejestrze przybytków, w księdze akcesji i inwentarzu, a następnie przekazana do dalszego opracowania.

Głównym zadaniem każdej biblioteki jest gromadzenie, opracowanie, przechowywanie i udostępnianie księgozbioru. Zasób biblioteczny powiększany jest głównie w drodze zakupu, darów i wymiany międzybibliotecznej. Zakres gromadzonego piśmiennictwa zależy między innymi od profilu i specyfiki biblioteki.

Do podstawowych zadań Biblioteki Teologicznej należy zaspokajanie potrzeb naukowych pracowników macierzystego wydziału oraz studentów teologii. Wychodząc naprzeciw szerszym grupom potencjalnych użytkowników biblioteka rozszerza zakres oddziaływania również na inne grupy czytelnicze: osoby duchowne, studentów innych uczelni oraz pracowników naukowych śląskich placówek badawczych.

¹ Biblioteka Teologiczna Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Każda biblioteka teologiczna zachowuje specyficzną tożsamość, wbudowaną w misję ewangelizacyjną Kościoła, który ze swym dziedzictwem kulturalnym, duchowym i intelektualnym otwiera się na każdego człowieka i realnie wpływa na poziom intelektualny i świadomość chrześcijańską środowiska któremu służy².

W placówkach teologicznych podstawę księgozbioru stanowią materiały ze wszystkich dyscyplin teologicznych oraz w węższym zakresie z nauk pomocniczych. W tej kwestii, jak postulują niektórzy bibliotekarze, zachować należy daleko idącą ostrożność, gdyż niebezpieczne jest zbyt rozrastanie się księgozbioru obejmującego nauki pomocnicze do rozmiarów biblioteki akademickiej, szczególnie w sytuacji gdy biblioteka wchodzi w skład sieci ogólnouczelnianiej³.

Dobór literatury do zakupu konsultowany jest z pracownikami naukowymi reprezentującymi poszczególne dyscypliny nauk teologicznych. Na potrzeby księgozbioru czytelnicy, oprócz najnowszych pozycji ze wszystkich dziedzin teologii w bibliotece zabiega się o uzupełnianie najważniejszych wydawnictw informacyjnych, encyklopedii, słowników, bibliografii ogólnych i specjalistycznych, dokumentów źródłowych. Bogato reprezentowany jest również ciąg podstawowych wydawnictw zbiorowych i serii.

Biblioteka Teologiczna w Katowicach finansowana jest zarówno przez Kurię Metropolitalną jak i przez Uniwersytet Śląski. Jednakże główny ciężar spoczywa na instytucji kościelnej natomiast macierzysty Uniwersytet odpowiada za realizację zakupu książek specjalistycznych, zamawianych przez pracowników naukowych Wydziału Teologicznego z dotacji z badań statutowych, własnych oraz grantów ministerialnych⁴.

Kuria Metropolitalna od początku powołania Wydziału Teologicznego odpowiedzialna jest za finansowanie księgozbioru⁵. Zobowiąza-

² Dołganiszewska E. (1995). Specyfika bibliotek teologicznych. *Wrocławski Przegląd Teologiczny* R. 3, nr 2, s. 136-137.

³ Tamże, s. 138.

⁴ Lubojańska E. (2009). Zakup literatury naukowej ze środków własnych i projektów badawczych (grantów) Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. [W:] Olszar H.; Warząchowska B. red. (2009). *Biblioteki kościelne i klasztorne w Polsce*. Katowice, s. 119-131.

⁵ Umowa użyczenia zawarta w dniu 1 września 2001 r. w Katowicach pomiędzy archidiecezją katowicką w Katowicach a Uniwersytetem Śląskim w Katowicach. Aneks do umowy, pkt nr 1: Uzupełnianie zbioru bibliotecznego o książki, czasopisma oraz inne materiały zarówno w postaci drukowanej, jak i elektronicznej, potrzebne do celów badań

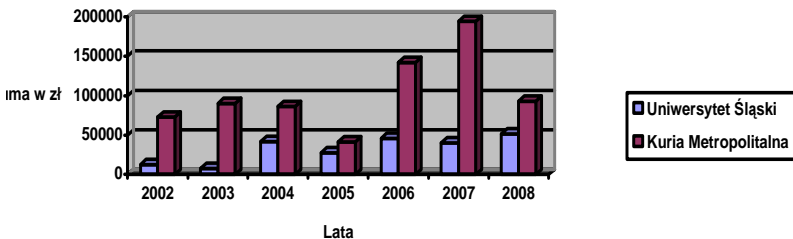
nia materialne kurii w warunkach borykania się z ciągłymi problemami finansowymi w wielu bibliotekach stwarza pewną stabilność oraz umożliwia planowy, przemyślany dobór literatury do bieżącego zakupu oraz uzupełnień wydawnictw wielotomowych i serii.

Zakup książek stanowi w przybliżeniu 30% wszystkich wpływających zbiorów⁶. Istotnym źródłem wpływu są sukcesywnie przekazywane dary od osób prywatnych i instytucji⁷. Od początku funkcjonowania Wydziału również dynamicznie rozwija się współpraca z instytucjami naukowymi w Polsce i za granicą w celu pozyskiwania publikacji w drodze wymiany międzybibliotecznej⁸. Od początku działalności Wydziału Teologicznego finansowanie zakupu zbiorów bibliotecznych kształtowało się następująco:

Wykres 1.

Zakup zbiorów bibliotecznych finansowanych przez Uniwersytet Śląski i Kurie Metropolitalną w Katowicach w latach 2002-2008

Źródło: opracowanie własne

Jak wynika z przeprowadzonych analiz na Kurii Metropolitalnej spoczywa główny ciężar związany z finansowaniem księgozbioru Biblioteki Teologicznej w Katowicach. Zauważalny jest również wzrost nakładów ponoszonych przez Uniwersytet Śląski z tytułu

naukowych i dydaktycznych prowadzonych na Wydziale Teologicznym finansowane przez archidiecezję katowicką.

⁶ Muc A. (2007). Zakup książek przez Bibliotekę Teologiczną Uniwersytetu Śląskiego. *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne* t. 88, s. 134.

⁷ Warząchowska B. (2008). Dary w Bibliotece Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego. *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne* t. 89, s. 164-173.

⁸ Por. Olszowy E. (2004). Wymiana krajowa w bibliotece Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego. *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne* t. 82, s. 177-186; oraz Olszowy E. (2009). *Wymiana zagraniczna w Bibliotece Teologicznej*. [W:] Olszar H.; Warząchowska B., red. (2009). *Biblioteki kościelne i klasztorne w Polsce*. Katowice, s. 132-142.

badań prowadzonych przez pracowników Wydziału Teologicznego. Biorąc pod uwagę fakt nieustannego dążenia pracowników naukowych do osiągania kolejnych stopni awansu zawodowego, tendencja ta będzie się utrzymywała nadal.

Kooperanci

Biblioteka Teologiczna w procesie gromadzenia księgozbioru w drodze zakupu współpracuje z wieloma instytucjami zarówno w kraju jak i za granicą.

Tabela 1.

Dostawcy książek polskich i zagranicznych dla Biblioteki Teologicznej w latach 2003-2008

Źródło: opracowanie własne.

Lp	Nazwa dostawcy	2003	2004	2005	2006	2007	2008
1.	ABE Marketing	43	48	6	43	51	61
3.	Agencja Wyd. a linea	60	129	40			
4.	Agencja Książkowa WSSD	2	9				
5.	Agencja Rekl.-Wyd. Vectra		12				
6.	Amazon		11				
7.	Ancora Liberia		7				6
8.	Apostolicum				15	6	
10.	Biblioteka Narodowa				19		
13.	Bernardinum	9					
15.	Biblos	13	8				
16.	Bratni Zew		9			6	
17.	Brepols				5	450	26
19.	Buchhandlung Herder						86
21.	Citta Nuova						11
22.	Dobre Książki			7			
23.	DiG		8				
24.	DMS Consulting				8		
25.	Walter de Gruyter	16	24				
26.	Editions du Cerf		46	32	42		
27.	Edycja Św. Pawła					5	
28.	Emanuel	62	158	12	8	65	98
29.	eSPe					5	

30.	Firma Wydawniczo-Handlowa Mado		7				
31.	Fronda				6		
32.	GKN im. B. Prusa	37	44	9	25	35	16
33.	GWP	5			6		
34.	Homo Dei				7		15
35.	International Books Distrib. M. Wapiński					9	
36.	Ignatianum		18				
37.	Instytut Pamięci Narodowej						6
38.	International Publishing Service		8			35	9
39.	Jedność			10			
40.	Kapitałka			8			
41.	Księgarnia Liber	10	9	5	31	8	
42.	Księgarnia Mateusza		16		42	28	19
43.	Księgarnia poczytaj.pl					8	20
44.	Księgarnia Św. Jacka			10	12	12	25
45.	Księgarnia Św. Wojciecha				19	5	
46.	Kubicz Book Center		20				10
47.	KUL	120				2	5
48.	La Procura Librairie						41
49.	Logon S.A.	11					
50.	Marabut	6					
51.	M		9				
52.	Merlin	12	31				
53.	Omega Press	12	30		50	30	15
54.	PAT		7				
55.	Peeters						34
56.	PAX					6	
57.	Państwowy Instytut Wydawniczy	6		10	6		
58.	Płocki Instytut Wydawniczy						11
59.	Polskie Wydaw. Encyklopedyczne Polwen			6			
60.	Południowo-Wschodni Instytut Naukowy						6

61.	Polska Akademia Umiejętności					37	
62.	Pontificia Univ. Urbaniana				26		
63.	PWN	11		5			37
64.	Resursa				41		
65.	Rhema		11				
66.	Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich		5		14		
67.	Semper				13		
68.	Ruch Światło-Życie			24			
69.	Te Deum	7					
70.	The Enigma Press	59	22	6	11	12	
71.	Tum	6					
72.	Tyniec				8	6	
73.	Verbinum		7		24		
74.	Vocatio		8		7		5
75.	W drodze			40	11		9
76.	Więź		5				
77.	WAM	36		33	50	60	61
78.	Wiedza Powszechna						9
79.	WUKa W. Książek		17				
80.	Wydaw. Karmelitów Bosych			16	16		
81.	Wydaw. Marek Derewecki					27	14
81.	Wydaw. Św. Stanisłwa				22		
82.	Wydział Teologiczny UAM	12	6				
84.	Wydaw. Salezjańskie					6	5
85.	Wydaw. Sejmowe					10	
86.	Wydaw. Uniw. Jagiellońskiego						5
87.	Wydaw. Uniw. Śląskiego				14	34	
88.	Żak				7		

W powyższym zestawieniu ujęte zostały instytucje od których Biblioteka Teologiczna zakupiła bezpośrednio przynajmniej 5 tytułów w danym roku. Nazwy instytucji zagranicznych wyróżniono wytłuszczonym drukiem. Wśród kontrahentów polskich zauważa się

wyraźną dominację Agencji Wydawniczej „a Linea”. W pierwszych latach funkcjonowania Biblioteki Teologicznej, dystrybutor dostarczał do biblioteki egzemplarze okazowe, głównie książek akademickich, a następnie pracownicy naukowci dokonywali wyboru pozycji wskazanych dla danej dyscypliny. Wśród wydawców polskich, z którymi biblioteka współpracuje bezpośrednio dominującą pozycję od lat zajmuje Wydawnictwo WAM. Regularny zakup kilku serii wydawniczych pozwala na uzyskiwanie wysokich upustów cenowych. Na czołową pozycję spośród instytucji obcych wysuwa się belgijska oficyna Brepols.

Zakup polski

Tendencją ostatnich lat jest zmniejszający się udział sprzedaży książek w tradycyjnych księgarniach na rzecz zakupów realizowanych w sieci Internet. Do niewątpliwych zalet tej formy nabywania literatury zaliczyć należy oszczędność czasu, bogatą ofertę wraz z informacjami bibliograficznymi i recenzjami. Niedogodnością jest natomiast brak fizycznego kontaktu z książką, różny czas oczekiwania na przesyłkę, czasem dodatkowo płatną. Biorąc pod uwagę publikacje religijne to na szczególną uwagę zasługuje Księgarnia Mateusza, z której usług biblioteka korzysta regularnie. Specjalizuje się ona w sprzedaży książki religijnej, zarówno o charakterze naukowym jak i popularnym. Księgarnia ta oferuje większość tytułów z zakresu szeroko pojętej teologii. Wiele wariantów wyszukiwania i przyjazna szata graficzna ułatwiają korzystanie z tego serwisu. Z oferty księgarni Biblioteka Teologiczna korzysta podczas nabywania publikacji mniejszych wydawnictw, które nie są dostępne w hurtowni, wówczas zakup w kilku wydawnictwach jest nieopłacalny z uwagi na doliczane koszty wysyłki w przypadku pojedynczych zamówień. Witryna ta stanowi także doskonałe źródło informacji o nowościach wydawniczych⁹.

Jedną z wiodących księgarni mających w swej ofercie publikacje wielu polskich oficyn z różnych dyscyplin jest Główna Księgarnia Naukowa im. B. Prusa z siedzibą w Warszawie. Kilka razy w roku biblioteka zaopatruje się tutaj w publikacje trudno dostępne, bądź

⁹ Więcej informacji o księgarni zob. Dulian R. (2002). Katolicka księgarnia internetowa Mateusz. *FIDES Biuletyn Bibliotek Kościelnych* nr 1 (14), s. 123-125.

pochodzące z mało znanych oficyn komercyjnych. Zakup bezpośredni pojedynczych tytułów w tych oficynach jest nieoptymalny i zbyt czasochłonny.

Wśród hurtowni na uwagę zasługuje działająca na terenie Katowic od 1994 roku Hurtownia oraz Wydawnictwo Emmanuel, firma powstała w ramach wspólnoty Emanuel – Oazy Dorosłych Ruchu Światło-Życie. Biblioteka Teologiczna, jak wynika z zestawienia od początku funkcjonowania ściśle współpracuje z tą placówką, zaopatrując się w niej w pozycje z szeroko pojętej teologii. Współpraca z firmą Emmanuel jest dla biblioteki bardzo korzystna, ponieważ hurtownia współpracuje z wieloma wydawnictwami oferując książki w bardzo atrakcyjnych cenach, niejednokrotnie zdecydowanie niższych niż w ofertach poszczególnych wydawców. Istnieje również możliwość sprowadzenia książek, które aktualnie nie znajdują się na składzie hurtowni. Pracownicy firmy dostarczają sukcesywnie do biblioteki książki w formie depozytu, które są przeglądane bezpośrednio przez pracowników naukowych, podejmujących decyzje o zakupie.

Zadaniem bibliotekarzy jest nieustanne śledzenie rynku wydawniczego w kraju i za granicą. Istotne znaczenie w tym względzie ma przeglądanie witryn internetowych wydawnictw, księgarni internetowych, serwisów branżowych, gdyż Internet jest obecnie najskuteczniejszym narzędziem promocji i reklamy działalności wydawniczej. Większość stron internetowych zawiera informacje o zapowiedziach, promocjach, nierzadko publikowane są opisy książek, recenzje, spisy treści¹⁰. Bibliotekarze korzystają nadal także z drukowanych katalogów. W pracy bibliotecznej nie można pominąć bibliograficznych baz danych. Ważną rolę pełni nadal „Przewodnik Bibliograficzny” rejestrujący produkcję wydawniczą na podstawie egzemplarzy obowiązkowych spływających do Biblioteki Narodowej. Informacje o wydawnictwach, księgarniach, hurtowniach i innych instytucjach zajmujących się dystrybucją książek, dane prospektywne o mających się ukazać publikacjach rozpowszechnia również Centrum Informacji o Książce w corocznym katalogu „Ry-

¹⁰ Wysocki A. (2003). Internet jako źródło informacji wydawniczej dla bibliotekarzy. *Bibliotekarz* nr 6, s. 20-21.

nek książki”. Problematyką wydawniczą i księgarską zajmują się w różnym stopniu branżowe czasopisma¹¹.

W procesie realizacji zamówień wydawnictw zwartych Biblioteka Teologiczna korzysta z następujących sektorów rynku książki: wydawnictwa katolickie i pozostałe oficyny wydawnicze, księgarnie tradycyjne i internetowe, firmy pośredniczące w zakupie książek zagranicznych, hurtownie oraz zakup książek na targach.

Od wielu już lat, rokrocznie, odbywają się w Warszawie Międzynarodowe Targi Książki. Podobne Imprezy Promocyjno-targowe mają miejsce również w Krakowie, Poznaniu, Wrocławiu i innych miastach Polski. Są to wydarzenia ogólnokrajowe, z udziałem wydawców zagranicznych. W kraju odbywają się również targi książki edukacyjnej, akademickiej, historycznej oraz książki katolickiej. W tym roku już po raz kolejny odbyły się Targi Wydawców Katolickich na warszawskich Stegnach. Impreza ta z roku na rok cieszy się coraz większym powodzeniem wśród czytelników indywidualnych i bibliotekarzy, również media żywo interesują się taką formą promocji czytelnictwa¹². Tym razem na targach swoją ofertę zaprezentowało 90 wystawców polskich i zagranicznych. Imprezie towarzyszą zawsze panele i spotkania podejmujące aktualne tematy społeczne, a także przyznawane są nagrody Stowarzyszenia Wydawców Katolickich FENIKS.

¹¹ Adamiec W.; Kołodziejczyk B., (2001). Rynek książki w Polsce [dok. elektr.]. *EBIB – Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy* 10, <http://ebib.oss.wroc.pl/2001/28> [odczyt: 22.05.2009].

¹² O targach pisali. m. in.: Otolski M. (1997). Targi Wydawców Katolickich. *Notes Wydawniczy* nr 4, s. 9-11; Wysoka A. (1997). Sukces książki katolickiej. *Credo* nr 7/8, s. 39-42; Żółciński T. (1998). IV Targi Wydawców Katolickich (17-19 kwietnia). *Megaron. Biuletyn Nowości Wydawniczych* nr 5, s. 29; Frołow J. (2002). Targi wokół targów. VIII Targi Wydawców Katolickich. *Notes Wydawniczy* nr 5, s. 26-28; tenże (2001). VII Targi Wydawców Katolickich. *Notes Wydawniczy* nr 5, 15-17; Otolski M. (2000). VI Targi Wydawców Katolickich. *Notes Wydawniczy* nr 6/7, s. 10-11; Starowieyski M. (2003). O książce katolickiej myśli kilka przed targami książki katolickiej. *W drodze*, nr 4, s. 35-45; Warząchowska B. (2001). Wystawy, kiermasze, targi – książki do nas czy my do książek. *FIDES Biuletyn Bibliotek Kościelnych* nr 1-2, s. 86-92; Muc A. (2001). Targi Wydawców Katolickich jako forma promocji książki religijnej. *FIDES Biuletyn Bibliotek Kościelnych* nr 1-2, s. 93-99.

Targi katolickie są doskonałą okazją do nabycia książek w korzystnych cenach, stwarzają możliwość zapoznania się z ofertą nowości książkowych wielu wydawców jednocześnie.

Od pięciu już lat na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Śląskiego odbywa się Kiermasz Wydawców Katolickich. Jest to jedna z trzech imprez organizowanych pod patronatem Stowarzyszenia Wydawców Katolickich, obok targów odbywających się w Warszawie i Lublinie. Współorganizatorem jest Księgarnia Świętego Jacka. Podczas kiermaszu swoje publikacje prezentują wydawcy z całego kraju, imprezie towarzyszy szereg spotkań autorskich. Dzięki dogodnej lokalizacji bibliotekarze i pracownicy macierzystego wydziału mogą bezpośrednio zapoznać się z aktualną ofertą wydawnictw katolickich i dokonać na miejscu zakupów w atrakcyjnych cenach.

Na rynku książki w Polsce po 1989 roku nastąpił dynamiczny wzrost liczby wydawnictw oraz doszło do rozdrobnienia firm zajmujących się publikowaniem i dystrybucją książek. Scentralizowany, monopolistyczny rynek, stanowiący prawie w całości własność państwa uległ znacznym przeobrażeniom. Powstało wiele prywatnych wydawnictw, hurtowni i księgarń o zróżnicowanej ofercie tytułowej i różnym zasięgu działania. Zjawisko to dało się wyraźnie zauważyć w sektorze książki katolickiej¹³. Jednocześnie wzrosła liczba serii w ramach których poszczególni wydawcy publikują znaczące tytuły, wpisujące się tematycznie w profil danej instytucji. Biblioteka Teologiczna gromadzi wiele kolekcji w całości, niektóre natomiast wybiórczo. Poniższe zestawienie dotyczy serii, jakie biblioteka gromadzi w komplecie.

Serie i wydawnictwa tomowe polskie kupowane przez Bibliotekę Teologiczną w latach 2002-2008

1. Ad Multos Annos (Oficyna Wydawnicza Vocatio)
2. Alfa Omega (Wydawnictwo W drodze)
3. Amateca (Pallottinum)
4. Biblioteka Europejska (Antyk Marek Derewiecki)
5. Biblioteka Filozofii Religii (PWN)
6. Biblioteka Klasyków Filozofii (PWN)

¹³ Por. Wolak J. (2005). *Raport o książce katolickiej*. [W:] Frolow J.; Wolak J. red. (2005). *Raport o książce katolickiej: edycja 2005*. Warszawa, s. 9.

7. Biblioteka Mariologiczna (Polskie Towarzystwo Mariologiczne)
8. Biblioteka Ojców Kościoła (Wydawnictwo M)
9. Biblioteka Ośrodka Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych KUL (Jedność)
10. Biblioteka Teologiczna Wydziału Teologicznego (Uniwersytet Śląski - Katowice)
11. Biblioteka Zwojów. Tło Nowego Testamentu (The Enigma Press)
12. Christianitas Antiqua. Commentationes (Wydaw. Uniwersytetu Gdańskiego)
13. Christianitas Antiqua. Fontes (Wydaw. Uniwersytetu Gdańskiego)
14. Chrześcijaństwo u Schyłku Starożytności. Studia Źródłoznawcze (Wydaw. Uniwersytetu Warszawskiego)
15. Daimonion (Antyk Marek Derewecki)
16. Dogmatyka (Biblioteka Więzi)
17. Dzieła Balthasara (Wydaw. WAM)
18. Dzieła Zebrane Jana Pawła II (Wydaw. M)
19. Encyklopedia Białych Plam (Polwen)
20. Encyklopedia Katolicka (KUL)
21. Klasyka Karmelitańska (Wydaw. Karmelitów Bosych)
22. Kolekcja „Communio” (Pallottinum)
23. Kościół w Trzecim Tysiącleciu (Księgarnia Świętego Jacka)
24. Mała Biblioteka Religii (Wydaw. WAM)
25. Myśl Filozoficzna (Wydaw. WAM)
26. Myśl Pedagogiczna (Wydaw. WAM)
27. Myśl Teologiczna (Wydaw. WAM)
28. Nauczanie Papieskie (Pallottinum)
29. Nauczanie Pasterskie (Pallottinum)
30. Nowy Komentarz Biblijny (Edycja Świętego Pawła)
31. Ojcowie Żywi (Wydaw. WAM)
32. Pisma Ojców Kościoła (Wydaw. Uniwersytetu im. A. Mickiewicza)
33. Pisma Starochrześcijańskich Pisarzy (Wydaw. UKSW)
34. Postacie Biblii (W drodze ; Beranrdinum)
35. Prymasowska Seria Biblijna (Oficyna Wydawnicza Vocatio)
36. Psychologia i Formacja (Wydaw. WAM)
37. Redemptoris Missio (Wydaw. M)
38. Rozprawy i Studia Biblijne (Oficyna Wydawnicza Vocatio)
39. Series Biblica Paulina (Edycja Świętego Pawła)
40. Studia i Materiały Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (Księgarnia Świętego Jacka)
41. Studia Religiologica (Wydaw. Uniwersytetu Jagiellońskiego)
42. Teologia Żywa (Wydaw. Znak)

43. Wielcy Ludzie Kościoła (Wydaw. WAM)
44. Wokół Współczesności (Wydaw. WAM)
45. Źródła Monastyczne (Tyniec Wydaw. Benedyktynów)
46. Źródła Myśli Filozoficznej (Wydaw. WAM)
47. Źródła Myśli Teologicznej (Wydaw. WAM)

Analizując powyższe zestawienie możemy zauważyć, że wśród oficyn polskich, których serie kompletowane są w Bibliotece Teologicznej, zdecydowaną przewagę zyskuje wydawnictwo WAM, które jak wskazują statystyki¹⁴ od lat jest zdecydowanym liderem wśród wydawnictw katolickich zarówno pod względem liczby wydanych tytułów, nakładów, jak i realizowanych obrotów. W ofercie WAM znajduje się kilkadziesiąt serii wydawniczych, wśród których na szczególną uwagę zasługuje kolekcja „Myśl Teologiczna”, znaleźć tutaj można fundamentalne pozycje zarówno teologów polskich jak i zagranicznych. Kolejna seria - „Źródła Myśli Teologicznej” promuje znakomite dzieła wybitnych teologów oraz dokumenty źródłowe zawierające chronologicznie ujęte teksty synodów Kościoła i kolekcje praw. Ukazują one dzisiejszemu czytelnikowi jak Kościół w pierwszych wiekach tworzył swoje struktury i walczył z przesładowaniami. Poszczególne tomy zawierają teksty akt w języku polskim i oryginalnym. Tytuły ukazujące się w kolekcjach WAM stanowią zasadniczy zrab literatury przedmiotu studenta teologii, a także służą rozwojowi badań naukowych prowadzonych przez pracowników wydziału. Podobny charakter kluczowy dla danej dyscypliny zachowują dwie kolejne serie filozoficzne: „Myśl Filozoficzna” oraz „Źródła Myśli Filozoficznej”.

Dla adeptów teologii i osób pragnących poznać bliżej zagadnienia religioznawstwa przeznaczona jest popularna seria „Mała Biblioteka Religii” zawierająca pozycje omawiające doktryny religijne głównie wyznań niechrześcijańskich, natomiast biografie popularnych świętych przyszli teologowie poznawać mogą zaglądając do pozycji z kolekcji „Wielcy Ludzie Kościoła”¹⁵.

¹⁴ Por. Frołow J. (2007). *Liczyć, liczyć, liczyć...* [W:] Frołow J.; Wolak J. red. (2007). *Raport o książce katolickiej: edycja 2007*. Warszawa, s. 50, 58.

¹⁵ Por. *Katalog wydawnictw*. [W:] Frołow J.; Wolak J. red. (2007). *Raport o książce katolickiej: edycja 2007*. Warszawa, s. 116.

Oprócz serii dotyczących ściśle teologii biblioteka gromadzi publikacje z dyscyplin pokrewnych, wydawanych przez WAM. Pozycją „Wychowywać dzisiaj” Wolfganga Brzezinki zainaugurowano serię „Myśl Pedagogiczna”. W dziedzinie psychologii istotne miejsce zajmują publikacje ukazujące się w seriach „Myśl Psychologiczna” oraz „Psychologia religii”. Niezbędną pomoc w formacji seminaryjnej i chrześcijańskiej alumnów stanowią publikacje ukazujące się w cyklu „Psychologia i Formacja”.

W kręgu zagadnień biblijnych znaczącą pozycję zajmuje wydawnictwo Vocatio. Staraniem oficyny wydawanych jest kilka serii stanowiących warsztat informacyjny teologa-bibliisty. Słowniki, komentarze biblijne, konkordancje, opracowane w starannej szacie graficznej ukazują się już od kilkunastu lat pod nazwą „Prymasowska Seria Biblijna”. Dysertacje naukowe biblistów polskich wydawane są w ramach serii „Rozprawy i Studia Biblijne”. Dotychczas ukazały się 32 tomy, niestety w bardzo niskich nakładach dlatego część z nich jest już niedostępna na rynku księgarskim. „Ad Multos Annos” to kolejna z serii oficyny Vocatio w ramach której wydawane są prace zbiorowe, stanowiące księgi pamiątkowe dedykowane wybitnym biblistom.

Stosunkowo nowym przedsięwzięciem w dziedzinie biblistyki jest seria komentarzy ukazujących się pod egidą Edycji Świętego Pawła, pt. „Nowy Komentarz Biblijny”. Według wstępnych założeń redakcyjnych seria obejmować ma wszystkie księgi Pisma świętego. Przygotowywane tomy przeznaczone są zarówno dla naukowców-biblistów, jak i wszystkich odbiorców zainteresowanych tematyką biblijną. Zamiarem redakcyjnym jest, aby „komentarze były metodycznie wszechstronne, uwzględniające filologię, analizę literacką, historię powstawania tekstu, tło historyczne i archeologiczne, teksty paralelne biblijne i pozabiblijne”¹⁶. Dotychczas w serii ukazało się 10 tomów obejmujących księgi Starego i Nowego Testamentu. Kolejną inicjatywę biblijną paulińskiej oficyny stanowi „Series Biblica Paulina”, ukazująca się od niespełna kilku lat.

Analizując publikacje biblijne na uwagę zasługuje słownik-konkordancja pt. „Postacie Biblii” autorstwa Piusa Czesława Bosaka

¹⁶ *Od zespołu redakcyjnego* (2005). [W:] *List do Filomena. List do Kolosan* (2005). Częstochowa, s. [11].

OP, tytuł publikowany jest przez Wydawnictwo Diecezji Pelplińskiej „Bernardinum”. Całość publikacji zamierzona jest na około 12 tomów. Intencją autora pracy jest udzielenie podstawowych informacji o osobach, którym poświęcono choćby jedno zdanie na kartach Starego i Nowego Testamentu. Przy każdym haśle przytoczono wszystkie teksty Pisma Świętego odnoszące się do danej postaci. Ostatni przewidywany tom zawierać będzie indeksy imion, ułatwiające lepsze korzystanie z pracy oraz wykorzystaną bibliografię¹⁷. Wszystkie tomy dostępne będą do użytku w czytelniku.

W zakresie specjalistycznych encyklopedii teologicznych, wchodzących w skład warsztatu informacyjnego początkującego teologa oraz każdego specjalisty w tej dyscyplinie nieocenioną pozycją jest wydawana od lat siedemdziesiątych „Encyklopedia katolicka”, powstająca pod patronatem Instytutu Leksykograficznego KUL. Prezentowane w niej zagadnienia doktrynalne dotyczące działalności Kościoła katolickiego i innych Kościołów chrześcijańskich oraz niechrześcijańskich wspólnot religijnych. W publikacji dominuje tematyka teologiczna, religijna, filozoficzna i humanistyczna. W encyklopedii nie zabrakło haseł z zakresu nauk społecznych i ekonomicznych, w odniesieniu do nauki społecznej Kościoła. W ubiegłym roku ukazał się tom 12 obejmujący hasła z przedziału Maryja – modlitwa. Tytuł jest dziełem zbiorowym współtworzonym przez naukowców pracujących na wyższych uczelniach w Polsce i zagranicą¹⁸.

Jednym z najwybitniejszych osiągnięć w dziedzinie popularyzacji najnowszych badań tomistycznych i szerokich zagadnień z dziedziny teologii dogmatycznej poszczycić się może wydawnictwo „W drodze” publikujące dzieła znanych, światowych teologów w ramach serii „Alfa Omega”. Ukazały się w niej m. in. 3 prace belgijskiego teologa Adolphe Gesche.

W dziedzinie teologii dogmatycznej biblioteka zakupiła również podręcznik „Dogmatyka”. W roku 2005 ukazał się w wydawnictwie Biblioteka „Więzi” pierwszy tom publikacji. Poszczególne tomy zawierają pojedyncze bądź podwójne prace autorstwa polskich dogmatyków rekrutujących się z różnych teologicznych ośrodków academic-

¹⁷ Bosak P. (1995). *Postacie Biblii: słownik-konkordancja*, t. 1. Poznań, s. 5.

¹⁸ *Encyklopedia katolicka, t. 1 A-Ω – Baptyści* (1973). Lublin, s. XI-XIV.

kich, w tym także znajdują się publikacje pracowników Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego. Całość przedsięwzięcia zamknięta została w sześciu tomach zawierających dwanaście traktatów wykładanych podczas studiów teologii. Praca ta wypełniła dotkliwą lukę w polskiej bibliotece dogmatycznej. Rodzimy podręcznik akademicki uwzględnia religijno-kulturalny kontekst Kościoła w Polsce w perspektywie Kościoła powszechnego. Struktura poszczególnych traktatów w swojej formie zgodna jest z zaleceniami Konferencji Episkopatu Polski, zawartymi w Ratio studiorum (Program studiów w wyższych seminariach duchownych w Polsce, 1998)¹⁹.

W 1993 roku Opactwo Tynieckie podjęło wyzwanie wydawania tekstów monastycznych w serii „Źródła Monastyczne”. Seria ta skierowana jest ona głównie do teologów życia duchowego oraz wszystkich zainteresowanych duchowością i jej historią, zachowuje ona charakter popularnonaukowy. Oprócz tekstów poszczególnych tomach zawarte są interpretacje historyków Kościoła i duchowości oraz komentarze obejmujące wiadomości niezbędne dla zrozumienia tekstu i jego duchowego przesłania²⁰.

Całościowego ujęcia i usystematyzowania bogactwa myśli Jana Pawła II podjęła się redakcja „Dzieł zebranych” ukazujących się sukcesywnie w krakowskim Wydawnictwie „M”. Zamiarem opracowujących jest to, aby w piętnastu tomach zawarte było nauczanie papieża skierowane do Kościoła powszechnego i Kościołów lokalnych oraz przemówienia i homilie wygłaszane z okazji pielgrzymek do poszczególnych krajów. W wydanych do tej pory jedenastu tomach uwzględniono encykliki, adhortacje, listy, konstytucje apostołskie i orędzia, katechezy oraz homilie i przemówienia. Poszczególne teksty opatrzone wstępami opracowanymi przez specjalistów z Polski i z zagranicy. Ze spuścizny Jana Pawła II czerpią wiedzę nie tylko teologowie, ale również odwiedzający bibliotekę poloniści, literaci, dziennikarze.

Od wielu już lat problematyka nauczania Jana Pawła II podejmowana jest przez wydawnictwo Pallottinum. Dzieło pt. „Nauczanie

¹⁹ Adamiak E.; Czaja A.; Majewski J. (2006). *Słowo od redaktorów*. [W:] *Traktat o Maryi. Dogmatyka*, t. 2 (2006). Warszawa, s. 9-11.

²⁰ Starowieyski M. (1993). *Przedmowa*. [W:] *Żywoty ojców jurajskich* (1993). Kraków, s. 9-10.

papieskie” obejmuje wszystkie publiczne wystąpienia papieża od początku pontyfikatu. Są to teksty tłumaczone z wielu różnych języków, w jakich przemawiał Jan Paweł II na język polski. Dzieło jest jeszcze nieukończone, a prace nadal trwają. Biblioteka stara się gromadzić na bieżąco wszystkie tomy.

Inną, zasługującą na uwagę inicjatywą pallotyńską jest seria „Amateca”, zawierająca podręczniki do nauki teologii. Obejmuje ona publikacje z teologii dogmatycznej, teologii fundamentalnej, teologii pastoralnej, a także antropologii teologicznej, historii Kościoła i duchowości. Prace są tłumaczeniami dzieł światowych teologów.

Analizując działalność wydawniczą Pallottinum nie można pominąć serii „Kolekcja Communio”. Jej zawartość stanowią prace zbiorowe obejmujące szerokie spektrum zagadnień teologicznych traktujących m. in. o teologii trynitarniej, Bożym miłosierdziu, wspólnocie Kościoła, współczesnych męczennikach. Pozycje wykorzystywane są głównie dla potrzeb dydaktycznych dogmatyków.

W dziedzinie patrologii znaczącą pozycję zajmuje Wydawnictwo „M” z serią „Biblioteka Ojców Kościoła”, ukazującą się od 1992 roku pod red. ks. Józefa Naumowicza. Od tomu 13 seria wydawana jest pod patronatem Warszawskiego Towarzystwa Teologicznego. Dotychczas ukazało się 26 numerów. Wszystkie znajdują się w czytelni, a wiele z nich dostępnych jest równoległe do wypożyczenia na zewnątrz. Publikacje te są często wykorzystywane przez studentów przygotowujących prace magisterskie na seminarium z patrologii.

Zakup zagraniczny

Pozyskiwanie książek zagranicznych jest procesem angażującym wielokrotnie wyższe środki finansowe niż zakup wydawnictw krajowych. Większość polskich bibliotek akademickich styka się z problemem niedostatku pieniędzy, dlatego też istotną rolę odgrywa tutaj sposób rozdysponowania budżetu, wybór najważniejszych tytułów z bardzo bogatej oferty wydawniczej. Na Wydziale Teologicznym osobami odpowiedzialnym za dobór literatury zagranicznej są pracownicy naukowcy, najczęściej kierownicy poszczególnych zakładów.

Wobec szerokiej oferty zagranicznych publikacji naukowych, ważne znaczenie odgrywa właściwy dobór naukowej literatury

przedmiotu²¹. W Bibliotece Teologicznej znaczna część zakupu wydawnictw obcych realizowana jest ze środków pochodzących z badań statutowych i własnych oraz grantów ministerialnych. Są to specjalistyczne pozycje znajdujące swoją lokalizację najczęściej w istniejących na Wydziale Teologicznym bibliotekach zakładowych²². Kuria Metropolitalna finansuje natomiast publikacje ogólne, encyklopedyczne dotyczące poszczególnych dyscyplin uprawianych na wydziale, a także wiele cennych pozycji źródłowych, wśród których wiodącą rolę zajmują patrystyczne teksty źródłowe ukazujące się w ramach serii Corpus Christianorum w oficynie Brepols²³.

Fundusze przeznaczone przez kurię na zakup zagraniczny książek stanowią ok. połowy ogólnej sumy wydanych środków. Zakup zagraniczny finansowany przez instytucję kościelną realizowany jest zarówno przez firmy pośredniczące, jak i bezpośrednio u wydawców. Taka sytuacja z jednej strony jest wyzwaniem dla bibliotekarza, który ma możliwość wyboru jak najkorzystniejszej spośród wielu ofert. Firmy pośredniczące do cen książek doliczają również swoją marżę. Z drugiej strony jednakże zamawianie bezpośrednio wiąże się z ryzykiem, gdyż środki pieniężne nierzadko muszą być przelane na konto sprzedawcy przed otrzymaniem książek, proces zamawiania wiąże się również z częstą korespondencją pochłaniającą wiele czasu.

Z formy zakupu bezpośredniego w przypadku tytułów zagranicznych korzysta się najczęściej przy zamówieniach większej liczby tytułów, bądź po uzyskaniu specjalnych zniżek. Dużo częściej biblioteka korzysta z usług kilku wypróbowanych firm pośredniczących, zwłaszcza przy zakupie tytułów trudno dostępnych, często antykwarycznych. Wśród nich wymienić należy następujące: Wydawnictwo Importowane i Agencja Fotograficzna Omega Press, ABE Marketing, KUBICZ Book Center oraz International Publishing Service.

Biorąc pod uwagę wybór dostawcy literatury zagranicznej uwzględnia się kilka aspektów, pośród których decydującym warun-

²¹ Wojtasik U. (1998). Zakup książek zagranicznych dla bibliotek akademickich. *Bibliotekarz* nr 6, s. 5-7; oraz *Taź*, (1993). Zakup oraz wykorzystanie książek zagranicznych w bibliotekach akademickich w Polsce. *Przegląd Biblioteczny* nr 3, s. 157-166.

²² Więcej na ten temat zob. Lubojańska E. (2009). *Zakup literatury...*, s. 119-131.

²³ Zob. Warząchowska B. (2009). Corpus Christianorum w zbiorach Biblioteki Teologicznej. [W:] Olszar H.; Warząchowska B. red. (2009). *Biblioteki kościelne i klasztorne w Polsce*. Katowice, s. 148-154.

kiem jest oczywiście cena i możliwość uzyskania jak najatrakcyjniejszego rabatu. Ważna jest również kultura współpracy, terminowość, niezawodność, rzetelność dostawcy, dostarczanie na czas informacji o zamówieniach niezrealizowanych, transport na koszt firmy realizującej zamówienie. Jednakże minimalizacja kosztów jest tutaj czynnikiem decydującym.

Doskonałą okazją do nabycia ciekawych tytułów zagranicznych są Międzynarodowe Targi Książki odbywające się co roku w Warszawie. Biblioteka Teologiczna dzięki targom zakupiła m. in. sporą liczbę książek z wydawnictwa Walter de Gruyter, uzyskując wysoki rabat od cen katalogowych. Również wiele zagranicznych serii wydawniczych biblioteka pozyskała tą drogą i są one gromadzone w komplecie, bądź w przeważającej części. Znaczące tytuły kolekcji zawiera poniższe zestawienie.

Serie i wydawnictwa tomowe obce kupowane przez Bibliotekę Teologiczną w latach 2002-2008:

1. Acta Nuntiaturae Polonae (Institutum Historicum Polonicom Romae. Fundatio Lanckoroński)
2. Actes et Documents du Saint Sióge Relatifs û la Seconde Guerre Mondiale (Libreria Editrice Vaticana)
3. Collection des Etudes Augustiniennes. Série Antiquité (Institut d'Etudes Augustiniennes)
4. Corpus Christianorum. Continuatio Mediaevalis (Brepols)
5. Corpus Christianorum. Series Apocryphorum (Brepols)
6. Corpus Christianorum. Series Graeca (Brepols)
7. Corpus Christianorum. Series Latina (Brepols)
8. Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium (Setrétariat du Corpus SCO; Peeters)
9. Fontes Christiani - Zweisprachige Neuausgabe christlicher
10. Kohlhammer. Studienbücher Theologie (Verlag W. Kohlhammer)
11. Nag Hammadi and Manichaean Studies (Brill)
12. Nuova Biblioteca Agostiniana. Opera Omnia di Sant' Agostino (Citta Nuova Editrice)
13. Patrologia. Beiträge zum Studium der Kirchenväter (Peter Lang)
14. Quaestiones Disputatae (Herder) Quellentexte aus Altertum und Mittelalter (Herder ; Brepols)
15. Sources Chrétiennes (Les Éditions du Cerf)
16. Supplements to Vigiliae Christianae (Brill)
17. UTB für Wissenschaft (A. Francke Verlag)

Gromadzone w Bibliotece Teologicznej serie zagraniczne dotyczą głównie zagadnień związanych z historią Kościoła starożytnego i średniowiecznego, a w szczególności patrologii. Przeważają dzieła ojców Kościoła, zarówno przekłady jak i pozycje źródłowe w językach oryginalnych. Związane jest to ściśle z dominującym na wydziale nurtem badań naukowych w tym zakresie.

Wśród wydawnictw obcych z jakimi Biblioteka Teologiczna współpracuje bezpośrednio istotną rolę odgrywa wspomniana belgijska oficyna Brepols. Zakupiono w niej kilkaset egzemplarzy książek, głównie z serii „Corpus Christianorum” wraz z czterema podseriami: „Continuatio Mediaevalis”, „Series Graeca”, „Series Latina” i „Series Apocryphorum” wraz z podseriami. Kolekcje te wykorzystywane są głównie do badań naukowych przez historyków Kościoła starożytnego i średniowiecznego, patrologów, dogmatyków i filologów. Ze względu na unikatowy charakter kolekcji oraz wartość materialną wszystkie te tomy gromadzone są w oddzielnym pomieszczeniu.

Zbliżony tematycznie profil cechuje francuską serię „Sources Chrétiennes”. Obejmująca kilkaset woluminów kolekcja zawiera starożytne i średniowieczne teksty patrystyczne zarówno greckie, jak i łacińskie, równoległe w języku oryginału i w języku francuskim.

Archiwalny charakter zachowują akta dyplomacji watykańskiej dotyczące nuncjatury działającej w Polsce ukazujące się w ramach serii „Acta Nuntiaturae Poloniae”.

Zagadnienia dotyczące współczesnej teologii chrześcijańskiej czytelnik biblioteki zgłębiać może sięgając po książki z niemieckojęzycznej kolekcji „Quaestiones Disputatae”.

Wobec szeroko zakrojonych badań w dziedzinie gnostycyzmu, manicheizmu i koptyjskich ksiąg starożytnych w bibliotece nie mogło zabraknąć cennej kolekcji „Nag Hammadi and Manichaean Studies”, wydawanej przez brytyjską oficynę Brill.

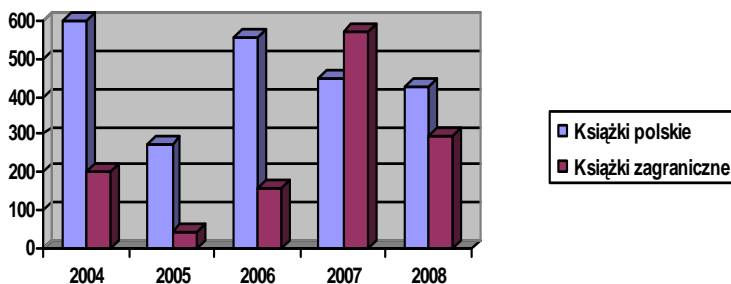
Literatura zagraniczna w zdecydowanej mierze służy pracownikom naukowym prowadzącym badania w zakresie szczegółowych, wąskich zagadnień z różnych dyscyplin teologicznych, a także studentom piszącym prace doktorskie i magisterskie.

Zakup wydawnictw polskich i zagranicznych - porównanie

Dokonując porównania ilościowego zgromadzonej literatury, stosunek zakupu publikacji polskich do zagranicznych kształtował się w ostatnich latach następująco:

Wykres 2.

Zakup książek polskich i zagranicznych w poszczególnych latach (w wol.)

Początkowo w Bibliotece Teologicznej dominującą rolę odgrywał zakup wydawnictw krajowych, który w najwcześniejszych latach funkcjonowania wydziału kilkakrotnie przewyższał zakup publikacji zagranicznych. Jednak w ostatnim okresie zauważalny jest proces zmniejszania się różnicy środków zaangażowanych w zakup publikacji polskich, a budżetem przeznaczonym na kupno książek zagranicznych. W roku 2007 tendencja ta została nawet odwrócona na korzyść książek z wydawnictw obcych. Znacząco wpłynął na to okazały zakup, jaki dokonany został w oficynie Brepols, celem uzupełnienia brakujących tomów wydawnictw seryjnych.

W latach 2007-2008 nie zauważa się zbyt dużej różnicy ilościowej w pozyskiwaniu literatury polskiej i obcej, a wszelkie zmiany uwarunkowane są bieżącymi potrzebami.

Podsumowując należy podkreślić, że Kuria Metropolitalna w Katowicach, jako prawowity właściciel zbiorów bibliotecznych partycypuje w kosztach i dokłada wszelkich starań, aby zasób sukcesywnie się powiększał o nowe tytuły książek zarówno polskich, jak i zagranicznych. Dzięki tym zabiegom Biblioteka Teologiczna jest jedną z lepiej zaopatrzonych bibliotek specjalistycznych w systemie biblioteczno-informacyjnym Uniwersytetu Śląskiego.